

Wójcik, Zbigniew J.

Nowa nagroda za osiągnięcia w dziedzinie historii nauki i techniki

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 24/4, 872-874

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

X ROCZNICA ZGONU HENRYKA ŚWIDZIŃSKIEGO

29 IV 1969 r. w miejscowości Naucznoje – w pobliżu Symferopolu na Krymie – zmarł podczas podróży służbowej prof. H. Świdziński. W nawiązaniu do przypadającej w br. 10 rocznicy zgonu zorganizowano w Muzeum Ziemi PAN w Warszawie okolicznościową wystawę, dokumentującą życie i działalność naukową wybitnego geologa, profesora Akademii Górniczo-Hutniczej, a także kierownika Zespołu Pracowni Geologicznych w Krakowie Zakładu Nauk Geologicznych PAN. Została ona zrealizowana przez J. Górską i niżej podpisanego.

Na wystawie pokazano skromną część archiwaliów, które przekazała Muzeum Ziemi prof. L. Świdzińska. Udostępniono także publiczności opracowania kartograficzne Świdzińskiego przekazane Muzeum Ziemi przez prof. E. Rühlego.

H. Świdzińskiego wiązały z Muzeum liczne więzy. Był on w okresie międzywojennym jednym z członków Towarzystwa Muzeum Ziemi. W wydawanym przez tę instytucję „Zabytkach Przyrody Nieożywionej Ziemi Rzeczypospolitej Polskiej” drukował swe opracowania, dotyczące ochrony ciekawszych skałek fliszowych w Beskidach, a w tym słynnych Prządek pod Krosnem. Związki te na wystawie zostały udokumentowane publikacjami. Pokazano głównie materiały dotyczące biografii wybitnego uczonego (w tym dyplomy honorowe różnych towarzystw naukowych, pamiątki rodzinne) oraz liczne opracowania rękopiśmienne, dotyczące m.in. badań złóż ropy naftowej i wód mineralnych w Karpatach. Poważną grupę wystawionych materiałów stanowiła dokumentacja zagranicznych podróży badawczych do Chin, Mongolii, ZSRR, Maroka i innych krajów. Niektóre materiały dotyczyły pracy pedagogicznej Świdzińskiego na Akademii Górniczo-Hutniczej i wyników badań kartograficznych zwłaszcza we wschodniej części Beskidów.

Wystawiono także większość publikacji Świdzińskiego, wskazując zarazem, że główny jego dorobek naukowy wiązał się z pracą w Karpatach z ramienia Państwowego Instytutu Geologicznego, w którym pracował od 1931 r.

W nawiązaniu do wystawy w dniu 12 V 1979 r. zorganizowano w Muzeum posiedzenie naukowe, na którym Z. Wójcik nakreślił zarys biografii naukowej wybitnego geologa. Następnie prof. Rühle scharakteryzował własne kontakty ze Świdzińskim. Mówca nakreślił m.in. tło organizacyjne badań geologicznych w Polsce okresu międzywojennego, zwracając uwagę na pierwsze posiedzenia Towarzystwa Muzeum Ziemi, atmosferę pracy w Zakładzie Geologii UW, a wreszcie na prace badawcze w Państwowym Instytucie Geologicznym, w którym Świdziński pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji (redaktor opracowań kartograficznych, a po wojnie wicedyrektor oraz pierwszy dyrektor Oddziału PIG w Krakowie).

Wystawa, a zwłaszcza wystąpienie na posiedzeniu naukowym prof. Rühlego, to przykłady ogromnego zapotrzebowania społecznego na informacje o dziejach nauk geologicznych w Polsce. Sytuacja badań w tym kierunku w ostatnich latach, z różnych względów, uległa znacznemu pogorszeniu. Dział Historii Nauk Geologicznych i Archiwum Muzeum Ziemi przed laty wiodący w skali europejskiej, obecnie ledwie vegetuje. Bezcenne archiwalia wielu wybitnych geologów – z braku możliwości gromadzenia ich w Muzeum – uległy zniszczeniu bądź rozproszeniu. Polskie Towarzystwo Geologiczne, tak ważne w życiu naukowym kraju, historią interesuje się minimalnie. Jest wszakże nadzieja, że akcje na rzecz gromadzenia zbiorów do dziejów geologii wspomogą w najbliższym czasie inne organizacje społeczne, a zwłaszcza tak zasłużone dla popularyzacji geologii Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

NOWA NAGRODA ZA OSIĄGNIĘCIA W DZIEDZINIE HISTORII NAUKI I TECHNIKI

Różnorodne towarzystwa naukowe przyznają w Polsce szereg nagród specjalnych za osiągnięcia badawcze. Tak np. Polskie Towarzystwo Geologiczne ma nagrody imienia Ludwika Zejsznera, Henryka Świdzińskiego i stypendium im. Krzysztofa Berensa. Polskie Towarzystwo

Przyrodników im. Kopernika co kilka lat przyznaje nagrody im. Marii Markowicz-Łohinowicz za badania speleologiczne. Nagrody te mają istotne znaczenie dla młodszej kadry badaczy i w dużym stopniu inspirują do poszukiwań nowoczesnych kierunków studiów poznawczych.

Przyznawane są ponadto nagrody naukowe różnych wydziałów Polskiej Akademii Nauk. Jest ich wszakże niewiele i tym samym zasięg społeczny tej akcji jest dość skromny.

Warto odnotować więc tym bardziej ustanowienie nagrody im. Mieczysława Radwana, byłego docenta Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz wieloletniego kierownika Zespołu Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN. Przyznawanie tej nagrody zostało uchwalone w dniu 22 IV 1979 r. na Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach. Zatwierdzono wówczas również następujący regulamin.

„§ 1. Nagrody mogą być przyznawane indywidualnie lub zbiorowo członkom TPGHiPS, jak i nie zrzeszonym w tym stowarzyszeniu za wybitne osiągnięcia w zakresie:

- działalności badawczej nad przeszłością górnictwa, hutnictwa i przemysłu na ziemiach polskich z zakresu historii gospodarczej, kultury materialnej oraz nauki i techniki,
- dorobku na polu organizowania opieki nad zabytkowymi obiektami techniki,
- działalności na rzecz popularyzacji i propagowania wśród społeczeństwa problematyki związanej z historią nauki, techniki i przemysłu.

§ 2. Nagrody przyznawane są za całokształt działalności lub osiągnięcia w okresie poprzedzającym przyznanie nagrody.

§ 3. Wysokość nagrody nie może przekraczać kwoty 20 000 zł.

§ 4. Nagrody przyznaje Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego na wniosek Komisji Nagród.

§ 5. Komisja Nagród powołana jest przez Walne Zgromadzenie wśród członków TPGHiPS na okres kadencji władz Towarzystwa,

§ 6. Nagrody przyznawane są raz w roku z okazji Święta Narodowego PRL (22 lipca).

§ 7. Nagroda im. M. Radwana nie może być przyznawana tej samej osobie częściej niż jeden raz na trzy lata.

§ 8. Wnioski o przyznawanie nagród z uzasadnieniem mogą składać:

- uczelnie i placówki naukowo-badawcze,
- instytucje i organizacje społeczne,
- Zarząd TPGHiPS i Rada Naukowa z własnej inicjatywy.

§ 9. Ewidencję wniosków oraz przyznawanie nagród prowadzi biuro TPGHiPS w Kielcach.

§ 10. Fundusz nagród im. M. Radwana gromadzony jest ze środków przekazanych przez zakłady pracy – członków zbiorowych TPGHiPS oraz z funduszy własnych Towarzystwa.

§ 11. Wręczenie nagród odbywa się w sposób uroczysty”.

Spodziewać się należy, że Zarząd Towarzystwa będzie preferował prace związane z badaniem dziejów górnictwa i hutnictwa na terenie województwa kieleckiego. Mimo to historycy nauki i techniki, zajmujący się różnorodną problematyką dotyczącą dziejów nauki i techniki, mają duże szanse na otrzymanie wyróżnienia za określone wyniki swej działalności badawczej, popularyzatorskiej bądź za zabiegi zmierzające do ochrony zabytków techniki także w innych regionach kraju.

Fakt, że w zakresie przyznawania nagród różne towarzystwa dysponują znacznie większymi środkami niż Polska Akademia Nauk skłania bez wątpienia do pewnych przemyśleń. Obowiązujące przepisy finansowe przyznają organizacjom społecznym znaczną swobodę w tworzeniu funduszu nagród. Może więc warto się zastanowić nad organizacją – na wzór istniejącego np. w Czechosłowacji – Towarzystwa Przyjaciół Historii Nauki i Techniki. Nie chodzi tu – rzecz zrozumiała – tylko o szanse wyróżnienia za znaczące osiągnięcia. Towarzystwo takie, które pracowałoby w sekcjach, mogłoby przyczynić się do znacznego zintensyfico-

wania badań nad dziejami nauki o technice w Polsce. Bez wątpienia zastąpiłoby ono zamierające zespoły specjalistyczne, przywiązane do niektórych Zakładów Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN oraz sekcje historyczne różnych towarzystw specjalistycznych.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

NAGRODY ZA PRACE MAGISTERSKIE POŚWIĘCONE STAROPOLSKIEMU OKRĘGOWI PRZEMYSŁOWEMU

W marcu 1979 r. podsumowano wyniki doradczego konkursu na pracę magisterską o tematyce związanej z dziejami Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Konkurs ogłoszony został przez Radę Naukową Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach. Jury obradujące pod przewodnictwem doc. Zbigniewa J. Wójcika z Muzeum Ziemi PAN przyznało nagrodę mgr Stanisławowi Kosowiczowi za pracę *Górnictwo kruszcowe w starostwie checińskim od połowy XVI do końca XVIII wieku*. Ponadto wyróżnienie przyznano mgr Marii Bębenek za opracowanie *Szkola elementarna w Białogonie w latach 1819–1915*. Nagrodzone prace powstały w Instytucie Historii WSP w Kielcach na seminariach prowadzonych przez doc. Zenona Gulдона i dra Adama Massalskiego.

Praca S. Kosowicza jest przyczynkiem do dziejów górnictwa metali nieżelaznych w okolicy Checin. Poszerza ona zakres naszych wiadomości o miejscach eksploatacji, zasobach oraz produkcji kruszcu ołowiu i miedzi. Natomiast M. Bębenek omówiła bardzo szczegółowo działalność szkoły w osadzie robotniczej oraz jej personel nauczający, a także związek elementarnej placówki nauczania z zakładem przemysłowym w Białogonie.

Konkurs będzie kontynuowany (jego regulamin omówiony został na łamach „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” – nr 1 z 1978 r.). Autorzy oraz Instytuty wyższych uczelni mogą zgłaszać prace magisterskie przyjęte w ciągu ostatnich lat w terminie do 30 grudnia na adres: Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego, 25-352 Kielce, ul. Mickiewicza 12.

Andrzej Rembalski
(Kielce)